

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
28.11.2014
Taltionumero
3766
Diaarinumero
586/3/14

1 (7)

Asia Vaikeavammaiselle henkilölle järjestettävää kuljetuspalvelua koskeva valitus

Valittaja Jyväskylän kaupunki

Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 23.1.2014 nro 14/0056/1

Asian aikaisempi käsittely

Jyväskylän perusturvalautakunnan alainen viranhaltija on 5.11.2012 hylännyt A:n hakemuksen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisesta kuljetuspalvelusta. A:ta ei ole pidetty sellaisena vammaispalvelulain tarkoittamana vaikeavammaisena, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia kulkuvälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöasiainjaosto on päätöksellään 13.2.2013 (§ 19) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen. A oli perustellut vaatimusta päätöksen oikaisemisesta sillä, että Alzheimerin tauti aiheuttaa erityisiä liikkumisvaikeuksia kuten eksymistä ja orientaatiovaikeuksia ajallisesti ja paikallisesti. Lisäksi A:n molemmat lonkkanivelet on operoitu. A:n toimintakyvyn todettiin heikentyneen Alzheimerin taudin aiheuttaman muistisairauden vuoksi, mutta hän liikkuu ilman apuvälineitä. Koska A:lla ei ole sairautta tai vammaa, joka vaikuttaisi hänen fyysiseen suoriutumiseensa, häntä ei pidetty vammaispalveluasetuksen 5 §:n tarkoittamana vaikeavammaisena, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja sen lisäksi kohtuuttoman suuria hankaluuksia käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä. A voisi fyysisen toimintakykynsä puitteissa käyttää linja-autoa saattajan kanssa asiointimatkoilla, joille hän muisti-ongelmasta johtuen tarvitsee joka tapauksessa saattajan. Puutteellisesti toimiva tai kokonaan puuttuva joukkoliikenne ei ole peruste vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämiselle.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään kumonnut perusturvalautakunnan yksilöasiainjaoston päätöksen ja palauttanut asian perusturvalautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovelletut säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 4 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Asiassa esitetty selvitys

Lääketieteen lisensiaatti Pekka Hyvönen on 4.10.2012 antamassaan lausunnossa todennut, että A sairastaa Alzheimerin tautia ja lonkkien kulumavikaa. A:n muisti on heikentynyt kuluneen vuoden kuluessa niin, että häneltä on otettu ajokortti pois. Hänen liikkumisensa on vaikeaa huonon muistin ja kipeiden lonkkien vuoksi. Muuten A:n yleistila on hyvä. Kuljetuspalvelun järjestäminen hänelle on suositeltavaa.

A on oikaisuvaatimuksessa todennut, että hänen molemmat lonkkansa on operoitu. Niissä on keinoonivelet, joista toinen on viallinen ARS-nivel. Alzheimerin taudin osalta oikaisuvaatimuksessa on muun ohella lausuttu, että A:lla on diagnosoitu Alzheimerin tauti jo vuonna 2008. A on totumaton julkisten liikennevälineiden käyttäjä. On

väärin olettaa, että hän oppisi käyttämään niitä nyt, kun Alzheimerin taudin vuoksi uuden oppiminen on vaikeaa tai miltei mahdotonta. A tarvitsee saattajaa pystyäkseen käyttämään julkisia liikennevälineitä hahmottamis- ja orientaatiovaikeuksien, eksymisvaaran ja muistin ongelmien vuoksi. A asuu yksin, eikä perheessä ole sellaista henkilöä, joka voisi toimia saattajana.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja järjestettäessä vaikeavammaiseksi katsotaan henkilö, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

A sairastaa Alzheimerin tautia. Lisäksi hänen lonkissaan on keinonivelet. A asuu yksin kodissaan tukitoimien turvin. Hän selviytyy arkipäivän elämän toimintojen hoitamisesta itsenäisesti silloin, kun ympäristö on tuttu. A on hakenut vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua, jotta hän pystyy hoitamaan kaupassa käyntejä, tuttavien luona kyläilyjä ja muita jokapäiväiseen elämäänsä kuuluvia toimintoja.

A:lla ei ole fyysistä sairautta tai vammaa, joka estää julkisten joukkoliikennevälineiden käytön. A ei valituksessa esitetyn perusteella kuitenkaan kykene itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä Alzheimerin taudista johtuvien orientaatio-, hahmottamis- ja muistivaikeuksien vuoksi. Myös perusturvalautakunnan päätöksessä on todettu, ettei A selviydy linja-automatkoista ilman saattajaa. Asia on tältä osin riidaton. Kuljetuspalvelun saaminen ei edellytä fyysistä vammaa. Palvelu voidaan myöntää myös henkisen toimintakyvyn alentumisen perusteella. Sillä seikalla, miten henkilö mahdollisesti selviytyy avustettuna, ei ole tässä asiassa merkitystä. Lautakunta ei ole voinut ilmoittamallaan perusteilla hylätä A:n hakemusta.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Jyväskylän kaupunki on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja perusturvalautakunnan päätös saatetaan voimaan.

Vaativustensa tueksi Jyväskylän kaupunki on esittänyt muun ohella seuraavaa:

A:ta ei ole pidettävä vaikeavammaisena henkilönä. Hänellä ei ole sellaista fyysistä sairautta tai vammaa, joka estää julkisten liikennevälineiden käytön. Alzheimerin taudista johtuvien orientaatio-, hahmottamis- ja muistivaikeuksien vuoksi A ei kuitenkaan kykene käyttämään julkista joukkoliikennettä itsenäisesti. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden käsitys siitä, ettei kuljetuspalvelun saaminen edellytä fyysistä vammaa, on ristiriidassa sekä vammaispalveluasetuksen 5 §:n vaikeavammaisuuden määritelmän että vallitsevan oikeuskäytännön kanssa.

Kuljetuspalvelun tarkoituksena on edistää vaikeavammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista. A sairastaa Alzheimerin tautia, josta johtuen hänellä on orientaatio-, hahmottamis- ja muistivaikeuksia. Näiden vaikeuksien vuoksi hänen itsenäinen toimintakykynsä on alentunut, ja hän voi tarvita asiointimatkoillaan saattajaa. Koska hänellä ei ole fyysiseen liikukumiskykyyn vaikuttavaa vammaa tai sairautta, hänen on toimintakykynsä puitteissa mahdollista käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä saattajan turvin.

A on antanut selityksen, jossa todetaan muun ohella seuraavaa:

Vammaispalvelulaki ja -asetus eivät sisällä vamma- tai sairausluetteloja. Laissa ei myöskään ole esimerkiksi ikään perustuvia soveltamisrajoituksia. Oikeuskäytännössä on katsottu, että vaikeavammaisuus voi olla sekä fyysisistä että psyykkisistä syistä johtuvaa. Vaikeavammaisuusedellytys voi täyttyä muun muassa siitä syystä, että henkilö ei psyykkisen sairautensa vuoksi voi käyttää joukkoliikennettä.

A on leski, ja hän asuu yksin, eikä hänellä ole saattajaa päivittäisiin asiointeihin. Saattajan kanssa matkustaminen linja-autolla onnistuisi, mutta julkista joukkoliikennettä ja saattajaa ei ole. Lähin linja-autopysäkki sijaitsee A:n asunnosta viiden kilometrin päässä. A on kuitenkin hoitanut päivittäiset asiointimatkinsa itsenäisesti, koska asiointi tutussa, ruuhkattomassa ja pienehkössä ympäristössä on onnistunut itsenäisesti. Asiointimatkat ovat hoituneet, kun taksi hakee A:n kotoa sisältä, hän pääsee turvallisesti oikeaan paikkaan ja tarvittaessa kuljettaja saattaa hänet perille. Vammaispalvelulain mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle tarvittaessa kuljetuspalveluihin liittyvät saattajapalvelut. Saattajapalvelun voidaan katsoa tarkoittavan ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. Saattajapalvelun tarkoituksena on mahdollistaa kuljetuspalvelujen käyttö, ja tarve tällaiseen kuljetuspalveluihin liittyvään perheen ulkopuoliseen saattajaan A:n tapauksessa on.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisu ja sen perustelut eivät ole ristiriidassa vammaispalveluasetuksen 5 §:n vaikeavammaisuuden määritelmän sekä vallitsevan oikeuskäytännön kanssa. Tämän vuoksi Jyväskylän kaupungin asiassa tekemä valitus tulisi hylätä ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tekemä päätös saada pikaisesti täytäntöön, koska asia on pitkitynyt valitusprosessin vuoksi.

A:lle on haettu tehostetun palveluasumisen paikkaa. Hän tarvitsee kuitenkin edelleen välttämättä kuljetuspalvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista lain tarkoittamalla tavalla. Vammaispalveluasetuksen mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluihin kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset, jotka eivät lopu vaikka henkilö asuu palveluasunnossa.

Jyväskylän kaupunki on antanut vastaselityksen, joka on lähetetty A:lle tiedoksi. Vastaselityksessä lausutaan muun ohella seuraavaa:

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tulkinta poikkeaa aiemmasta oikeuskäytännöstä koskien muistisairautta sairastavan henkilön oikeutta vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun. Oikeuskäytännössä on aiemmin katsottu, ettei vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu edistä muistisairaahan henkilön itsenäistä toimintakykyä asiointeihin ja virkistytymiseen liittyen, sillä muistisairaudesta johtuen henkilö tarvitsee joka tapauksessa saattajan mukaan asiointimatkoilleen. Saattajan kanssa A voisi fyysisen toimintakykynsä puitteissa käyttää joukkoliikennettä. Se seikka, että A on leski eikä hänellä ole sellaisia perheenjäseniä, jotka voisivat toimia hänen saattajanaan, ei velvoita kuntaa myöntämään hänelle vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua. Myöskään puutteellisesti toimiva tai kokonaan puuttuva joukkoliikenne ei ole peruste vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämiselle.

A on toimittanut lisäselvitystä, jossa todetaan muun ohella, että A asuu tehostetun palveluasumisen yksikössä Uraisilla ja että päivittäiset asiointimatkat ovat vähentyneet. A pystyy kuitenkin edelleen itsenäisesti matkustamaan taksin saattajapalvelun turvin esimerkiksi kylään ystävien tai sukulaisten luokse. Kun A käy sukulaisten luona, hän voi käydä ostamassa vaatteita ja hoitaa muita asioita.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Matti Pellonpää
hallintoneuvos

Anne E. Niemi
hallintoneuvos

Sakari Vanhala
hallintoneuvos

Liisa Heikkilä
hallintoneuvos

Vesa-Pekka Nuotio (t)
hallintoneuvos

Henna Rintala
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös
Jäljennös

Jyväskylän kaupunki, maksutta
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
A